

УДК 342.553 + 342.726-054.73

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.11>

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ХОСТ-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

*Галіахметов І.А.,**ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,**кандидат юридичних наук, доцент**<https://orcid.org/0000-0002-0431-0394>*

Галіахметов І.А. Змістова характеристика прав внутрішньо переміщених осіб та хост-територіальних громад.

Стаття розглядає за допомогою сучасної методології змістову характеристику визначення прав внутрішньо переміщеної особи та правове положення приймаючої територіальної громади. На сторінках статті дається аналіз компетенцій і діяльності органу місцевого самоврядування в інституціональному або функціональному розумінні у сфері забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного часу. Також наголошується, що пріоритетним напрямом у політиці щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб на найближчий період повинне стати прийняття середньострокових рішень, спрямованих на забезпечення житлом, працевлаштування, соціальний захист внутрішньо переміщених осіб, доступ до освіти, медичної допомоги, документів, які посвідчують особу та підтверджують громадянство України, залученості до прийняття рішень на місцевому рівні та користування інструментами місцевої демократії, впровадження яких значним чином сприятиме інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі територіальні громади. Зазначається, що територіальні громади забезпечують необхідність перепідготовки та підвищення кваліфікації внутрішньо переміщених осіб, фінансування місцевих програм сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб у приймаючій територіальній громаді.

На сторінках статті наводяться декілька визначень приймаючої територіальної громади, opracовані міжнародні джерела з питань внутрішньо переміщених осіб. «Приймаюча територіальна громада» означає місто чи село, де переміщені особи, які не проживають у формальних або неформальних таборах біженців, можуть жити, знаходити притулок і залишатися тимчасово або на більш тривалий період. Приймаюча територіальна громада також може бути сформована населенням, яке випадково живе в місці, куди несподівано прибувають вимушено переміщені особи.

Основна мета цього дослідження полягає в тому, щоб визначити нову категорію осіб, які мають особливі права та забезпечуються захистом у

подібній ситуації і тим самим «сприяти більш гармонійному і послідовному підходу до прав людини».

Ключові слова: захист прав, внутрішньо переміщена особа, органи місцевого самоврядування, приймаюча територіальна громада, принципи міжнародного права.

Haliakhmetov I. Content characteristics of the rights of internally displaced persons and host territorial communities.

This article considers the content characteristic of determining the rights of an internally displaced person (an IDP) and the position of the host territorial community. The article analyzes the competencies and activities of the local authorities in the institutional or functional sense related to ensuring the rights of IDPs in wartime.

It is also noted that the priority direction issues in of the policy on the protection of the IDPs rights in the near future should be the adoption of medium-term decisions aimed at providing housing, employment, social protection of IDPs, their access to education, medical care, documents identifying a person and confirming a Ukrainian citizenship, their involvement in decision-making at the local level and the use of local democracy tools, the implementation of which will significantly contribute to the integration of IDPs into host territorial communities. It is underlined that territorial communities ensure the need for retraining and advanced training of IDPs, financing local programs on of INDs employment promotion in the host territorial community.

The article provides several definitions of the host territorial community based on the international sources on the IDPs issues. The main purpose of this definition is to define name a new category of persons who have special rights and are protected in a similar situation and thereby 'to promote a more harmonious and coherent approach to human rights'.

This article examines the concept of internal displacement by considering three key questions that commonly arise. Firstly, it covers definitional issues and the different points of view as to who is an IDP. Secondly, it explores the debate as to

whether IDPs should even be a special category of concern. Thirdly, there is the question of when internal displacement ends or, in other words, when would it be appropriate to cease identifying IDPs as such. Exploring these questions is not simply an academic or theoretical exercise. The way they are answered may have a tremendous impact on lives of millions of people been uprooted within their own countries, and in particular on the respect for their human rights.

Key words: protection of the rights, internally displaced person, local authorities, host territorial community, principles of international law.

Актуальність теми. Військова агресія Російської Федерації проти України загострює існуючі проблеми та створює нові виклики для різних груп населення, серед яких переміщення, втрата доходу та ризик бідності, насильство, зокрема сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, на тимчасово окупованих територіях, ризики торгівлі людьми тощо. Так, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на 15.05.2022 р. близько 6,2 млн. осіб внаслідок російського вторгнення змушені були покинути свої домівки та поїхати за кордон. Переважно це жінки з дітьми, жінки похилого віку, особи з інвалідністю тощо [2].

Збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території (Датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19.02.2014 р., реч. друге ч. 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». – *І. Г.*) призвела до руйнування значної кількості житла громадян України та порушення інших фундаментальних прав людини, таких як життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека тощо.

Саме через триваючу збройну агресію Російської Федерації проти України для значної частини внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) внутрішнє переміщення триває роками та вже набуло характеру затяжного. Проте більшість заходів, які вживалися державою до цього часу, є заходами реагування, які певною мірою не відповідають ситуації сьогодення. Водночас пріоритетним напрямом у політиці щодо захисту прав ВПО на найближчий період повинне стати прийняття середньострокових рішень, спрямованих на забезпечення житлом, працевлаштування, соціальний захист ВПО, доступ до освіти, медичної допомоги, документів, які посвідчують особу та підтверджують громадянство України, залученості до прийняття рішень на місцевому рівні та користування інструментами місцевої демократії, впровадження яких значним чином сприятиме інтеграції ВПО у приймаючі територіальні громади.

Стан опрацювання. Дослідженню проблематики ВПО, характеристики відмінності між поняттями «біженці» і «внутрішньо переміщені особи» свого часу були присвячені, як соціологічні дослідження (2014) [3], так і наукові монографії з права (2018) [1].

Питання ВПО з точки зору суб'єктів міжнародної спільноти було і залишається таким, що вони підпадають під внутрішню (національну) юрисдикцію і тому не охоплені правовим захистом, який зазвичай застосовується в контексті міжнародно-правового механізму захисту біженців [14].

Чинні норми законодавства України (Закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» тощо) та принципи міжнародного права, насамперед міжнародні стандарти, що регулюють питання внутрішнього переміщення, зокрема Керівні принципи ООН з питань внутрішнього переміщення, відповідні рекомендації та резолюції Комітету міністрів та Парламентської асамблеї Ради Європи, які стосуються прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, а також основоположні документи у сфері прав людини, зокрема Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.1973 р. № 2148-VIII, та інші створюють належну правову базу для визначення положення ВПО в Україні. В основу розвитку цього законодавства покладено Рамкову програму Міжвідомчого постійного комітету з пошуку середньострокових рішень в інтересах ВПО, утвореного резолюцією Генеральної Асамблеї ООН.

Метою цієї статті є висвітлення процесу вношення правового статусу, а також з'ясування особливостей структури та змісту гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів ВПО.

Виклад основного матеріалу. Внутрішнє переміщення, пов'язане з конфліктами та переслідуваннями, безумовно, не є новим явищем. І все ж це мало місце в 1990-х роках, коли зростав рівень порушення прав людини і, як наслідок, масове переміщення людей, спричинене головним чином внутрішніми збройними конфліктами, пов'язаними з міжнародною та національною безпекою із захисту ВПО. Внутрішнє переміщення було поставлене на міжнародний порядок денний у результаті зближення «пресингу» гуманітарних, регіональних та міжнародних проблем безпеки, які викликали більш широкі дебати в сфері безпеки і розвитку досліджень та тенденцій розвитку міжнародного права.

Як відомо, свобода пересування – право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, вільно та безперешкодно за сво-

їм бажанням переміщатися по території України у будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, абз. перший ч. 1 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Фізична особа, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, також має право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання – житло з присвоєною у встановленому законом порядком адресою, в якому особа проживає, а також заклад для бездомних осіб, інший надавач соціальних послуг з проживанням, стаціонарна соціально-медична установа та інші заклади соціальної підтримки (догляду), у яких особа отримує соціальні послуги (абз. п'ятий ч. першої ст. 3 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»). Саме декларування місця проживання особи – повідомлення особою органу реєстрації адреси свого місця проживання шляхом надання декларації про місце проживання в електронній формі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг з подальшим внесенням такої інформації до реєстру територіальної громади (п. 4 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні»), – забезпечує належну реалізацію прав особи, зокрема виборчих прав, права на участь у місцевому самоврядуванні, на отримання соціальних, публічних послуг тощо.

Відповідно до Керівних принципів внутрішнього переміщення (1998, *англ.* Guiding Principles on Internal Displacement), ВПО (*англ.* internally displaced persons) – це «особи або групи осіб, які були змушені або зобов'язані тікати або залишати свої домівки чи місця звичайного проживання, зокрема внаслідок або з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, ситуацій генералізованого насильства, порушення прав людини або стихійні лиха, або техногенні катастрофи, і які не перетнули міжнародно визнаний кордон» [13].

З моменту свого призначення в 1992 році спеціальний представник Генерального секретаря ООН з питань ВПО зіграв особливо значну роль

у створенні правової бази. У 1993 році на прохання Комісії з прав людини представник Генерального секретаря з питань внутрішньо переміщених осіб Френсіс М. Денг (Francis M. Deng) підготував своє перше дослідження (додаток E/CN.4/1993/35) [9] щодо встановлення міжнародних стандартів, що стосуються ВПО. У більш комплексному двотомному дослідженні, представленому в 1996 році (E/CN.4/1996/52/Add.2) і 1998 році (E/CN.4/1998/53/Add.1), представник Ф.М. Денг дійшов висновку, що чинне законодавство передбачає широкий захист прав ВПО, але також існують певні сірі зони та прогалини у висвітленні цього правового механізму.

За підтримки Комісії з прав людини (*англ.* The Commission on Human Rights) (E/CN.4/RES/1996/52, п. 9) та Генеральної Асамблеї ООН, представник Ф.М. Денг продовжив розробку документа, що визначав б відповідний закон та усував б сірі зони та прогалини, за допомогою команди вчених-юристів під головуванням пана Вальтера Келіна (професор державного та міжнародного права в Бернському університеті. – *І. Г.*). Розроблені ними Керівні принципи щодо внутрішнього переміщення були представлені Комісії з прав людини в 1998 році.

Комісія висловила свою вдячність Керівним принципам як важливому інструменту боротьби з внутрішнім переміщенням і привітала той факт, що все більша кількість держав, агентств Організації Об'єднаних Націй та регіональних і неурядових організацій застосовують їх як стандарт (E/CN.4/RES/2004/55, оперативний параграф б).

Дискусія про те, кого можна вважати ВПО інтенсивно залишається актуальною також в останні роки сьогодення. Ерін Муні (Erin Mooney) в основоположній статті про поняття внутрішнього переміщення та ВПО як категорії, що викликає занепокоєння (тобто потребує уваги. – *І. Г.*), зазначає, що «для деяких термін «внутрішньо переміщені особи» стосується лише людей, «викорчуваних» конфліктом, насильством і переслідуванням, тобто людей, які вважалися би біженцями, якби вони перетнули кордон <...>. Інші, однак, вважають внутрішнє переміщення набагато ширшим поняттям і охоплює ще мільйони людей, переміщення яких викликані стихійними лихами та різноманітними «проектами» розвитку. Треті ставлять під сумнів, чи потрібно взагалі виділяти внутрішньо переміщених осіб, як категорію взагалі» [11, р. 9].

Найпоширеним визначенням сьогодні є те, що викладено у Вступі до зазначених Керівних принципів внутрішнього переміщення. Ці принципи визначають права та гарантії, що стосуються запобігання переміщенню та захисту ВПО та надання допомоги під час переміщення та запобігання його наслідкам [13].

Це визначення, на думку цього автора, має бути описовим, а не нормативним, привертаючи увагу до характеристик ВПО, які роблять їх за своєю суттю вразливими. У ньому висвітлюються основні моменти, які Ерін Муні викладає як два основні елементи концепції: перший, примусовий або мимовільний характер руху [переміщення населення] і другий, те, що останнє має місце бути лише в межах державних кордонів [10, р. 10]. Основна мета цього визначення полягає не в тому, щоб визначити нову категорію осіб, які мають особливі права, а в тім, як забезпечуються захистом у подібній ситуації і тим самим дозволяють «сприяти більш гармонійному і послідовному підходу до прав людини» [Уперше цей факт (внутрішнє переміщення осіб) був засвідчений у міжнародно-правовому акті на початку 1970-х років. *Англ.* for example, in Sudan in the early 1970s, the UNHCR extended its refugee resettlement assistance to returning IDPs. ECOSOC. Report on refugees, displaced persons and returnees prepared by Mr. Jacques Cuénod, consultant. UN doc. E/1991/109/Add.1: para. 117, 27 June 1991 para 54. – *І. Г.*].

Термінові «внутрішньо переміщена особа» міжнародно-правові норми прямо не надають визнаного певного правового статусу, а тому немає жодного застереження про його встановлення або припинення, що застосовується до їх ситуації, як у випадку з біженцями відповідно до Конвенції ООН 1951 року.

Тому інститути допомоги ВПО та національні уряди свого часу потребували індикаторів для інформування про свої програми та політику, а міжнародні донори наполягали на визначенні якихось орієнтирів, коли випадки внутрішнього переміщення осіб закінчаться і фінансування з їхнього боку більше не буде необхідно [11].

Випадок внутрішнього переміщення осіб вимагає комплексної політики у разі надання їм допомоги і захисту. Зрештою, захист ВПО означає забезпечення того, щоб вони мали б змогу відновити нормальне життя у разі прийняття результативного рішення. Пошук будь-якого результативного рішення для ВПО є складний процес, який стосується труднощів, пов'язаних з питаннями дотримання прав людини, гуманітарними питаннями, розвитком, реконструкцією та розбудовою мирного життя. Іншими словами, це вимагає інтегрованого підходу до відновлення безпеки, який ґрунтується на зусиллях та можливостях ВПО.

Коли держава не в змозі або не бажає виконувати свій обов'язок з подолання проявів вимушеного внутрішнього переміщення осіб, то роль міжнародного співтовариства для підтримки захисту ВПО і міжнародна допомога в їх поверненні або переселенні та інтеграції їх до безпечних місць проживання має вирішальне значення. Тому необхідно разом вивчати зміни в політико-правовому дискурсі щодо ВПО з вивченням механізмів

прийняття правових рішень та інституційних зобов'язань, які беруть на себе уряди держав, міжурядові організації та громадські організації з цього питання.

Безпосередньо термін «приймаюча громада» нечасто визначається, незважаючи на те, що він широко використовується у зв'язку з вимушеним переміщенням осіб. Конвенція Африканського Союзу про захист і допомогу внутрішньо переміщеним особам у Африці (Конвенція Кампала) [4], яка нині становить «правову базу без прецеденту в будь-якій точці світу», але не дає визначення цьому поняттю. Визначення, які дуже часто зустрічаються в певних міжнародних документах, не є однозначними. У цих документах це поняття визначається в обмежувальний спосіб, під яким мають на увазі «громади, в яких розміщуються переміщені особи, якщо вони не проживають в таборах або місцях, призначених для переміщених осіб».

Приймаюча громада в цьому контексті відноситься до країни притулку та місцевих, регіональних та національних урядових, соціальних та економічних структур, в яких проживають біженці. Місцеві біженці або ВПО живуть у приймаючих громадах з юридичним статусом або без нього. Так приймаюча громада може розглядатися, як та, що має табір (біженців. – *І. Г.*) або просто мати межі з табором та взаємодію з біженцями, які проживають у таборі, або іншим чином впливати на їх перебування поруч з громадою.

Визначена Ж. Деррідою (Jacques Derrida), як запрошення та привітання «незнайомця», гостинність окремої особи чи громади, передбачає: «...» прийом незнайомих людей у власний будинок, країну або територію «...» [5, р. 165]. Гостинність (*англ.* Hospitality) може бути на двох рівнях, на першому рівні це місце, де хтось вітає інших у приватному житті свого будинку або серед свого буття [5, р. 164], а другий передбачає «громадські, культурні і суспільні зв'язки, пов'язані з публічним простором людей» [5, р. 164], де самоідентифікована соціальність вітає незнайомих, включаючи ВПО у свою громаду, країну чи територію [5, р. 164]. Хостинг – це «<...> створена єдність», в якій окремі особи та групи населення мають співвідноситися один з одним по-новому» [7, р. 340]; це спосіб, за допомогою якого новоприбулі (тобто ВПО. – *І. Г.*) пов'язані з господарями, що приймають їх. Ці відносини сформовані трьома основними «переплетеними» чинниками, а саме: «тривалістю перебування, наявністю дітей та потребою ділитися» [8, р. 56].

Отже, термін «приймаюча громада» означає місто чи село, де переміщені особи, які не проживають у формальних або неформальних таборах, можуть жити, знаходити притулок і залишатися тимчасово або на більш тривалий період [6, р. 10]. Приймаюча громада також може бути сформована

населенням, яке випадково живе в місці, куди несподівано прибувають вимушено переміщені особи, такі як ВПО [12, р. 6].

Основні правові засади державної регіональної політики, як складової частини внутрішньої політики України, встановлюють особливості відновлення регіонів та територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, та визначають вигодонабувача (бенефіціара) державної регіональної політики – фізична особа, група фізичних осіб, об'єднаних певними спільними інтересами чи ознаками, які проживають у межах територіальних громад регіону (курсив І. Г.), а також юридичні особи, які діють у цих громадах, в інтересах яких реалізується державна регіональна політика (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади державної регіональної політики»).

Згідно з Положенням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2022 р. № 740, уповноважений з питань внутрішньо переміщених осіб є посадовою особою Мінреінтеграції, основним завданням якого є участь у формуванні та реалізації державної політики з питань ВПО та громадян України, які покинули своє місце проживання на тимчасово окупованій Російською Федерацією території України внаслідок збройного конфлікту або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту та тимчасової окупації частини території України та виїхали за кордон, сприяння реалізації їх прав і свобод та створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання.

У період дії воєнного стану згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (2014) в разі звернення внутрішньо переміщеної особи для отримання довідки до уповноваженої особи виконавчого органу сільської, селищної, міської ради або центру надання адміністративних послуг відповідна довідка видається уповноваженою особою територіальної громади або центру надання адміністративних послуг.

Перелік територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), формується в електронній формі відповідно до Положення про інформаційну систему формування переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 р. № 562, а в разі відсутності технічної можливості формування такого переліку в електронній формі – затверджується Мінреінтеграції за погодженням з Міноборони на підставі пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій.

Додаткові заходи із соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб передбачені, зокрема, у компетенціях сільських, селищних, міських рад чи уповноважених ними органів щодо придбання житла у відчужувачів житла (власників житла, замовників будівництва житла тощо) у порядку, встановленому законодавством, за умови, що вартість придбання 1 кв. метра загальної площі житла (з урахуванням усіх обов'язкових платежів, що сплачуються покупцем у разі придбання житла) не перевищує граничну вартість, визначену Порядком викупу, будівництва житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (2022). Фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами шляхом: (1) викупу (придбання) житла; (2) будівництва нового житла; (3) реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові; (4) передачі житла в комунальну або державну власність; (5) капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення.

До цього фонду можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення згідно із зазначеним Порядком.

Своєю чергою була утворена Робоча група щодо захисту прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України та у своїй діяльності керується Положенням, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 р. № 425. Основними завданнями робочої групи є: *забезпечення* прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, та створення у найкоротший строк всіх необхідних умов для їх повернення на територію України; *визначення* шляхів і способів вирішення проблемних питань щодо захисту прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи; *удосконалення* нормативно-правової бази щодо забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи.

Водночас були розроблені Мінімальні вимоги з метою забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення під час екстреного облаштування місць тимчасового перебування ВПО (згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я України 31.03.2022 р. № 554. – І. Г.) у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації із урахуванням рекомендацій Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

Висновки. Отже, нині пріоритетним напрямом у політиці щодо захисту прав ВПО на найближчий період повинне стати прийняття середньострокових політико-правових рішень, спрямованих на забезпечення житлом, працевлаштування, соціального захисту ВПО, доступ до освіти, медичної допомоги, документів, які посвідчують особу та підтверджують громадянство України, залученості до прийняття рішень органів місцевого самоврядування та користування інструментами місцевої демократії, впровадження яких значним чином сприятиме інтеграції ВПО у приймаючі територіальні громади.

Важливою умовою інтеграції ВПО є забезпечення правовим механізмом їх працевлаштування з метою отримання ними достатніх для існування засобів у приймаючій територіальній громаді (курсив І. Г.). Разом з тим високий рівень безробіття в територіальних громадах, необхідність перепідготовки та/або підвищення кваліфікації ВПО, недостатня якість та обсяг фінансування місцевих програм сприяння працевлаштуванню ВПО призводять до обмеження доступу до їх працевлаштування в приймаючій територіальній громаді (англ. Host Community). Останнє поняття вперше було застосовано в Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року, що затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.10.2021 р. № 1364-р., як друга стратегічна ціль «Працевлаштування та освіта внутрішньо переміщених осіб».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія / І.С. Басова, С.Б. Булеца, В.В. Вашкович та ін.; за заг ред. О.Я. Рогача, М.В. Савчина, М.В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2018. 268 с.
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки» від 12.08.2022 р. № 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022> (дата звернення 12.09.2022).
- Тищенко Н.І., Пироцький Б.Ю. Внутрішньо переміщені особи в Україні як проблема сьогодення. *Молодий вчений*. 2014. Жовтень. № 10 (13). С. 124–126.
- African Union Convention for the Protection and Assistance of Internally Displaced Persons in Africa (Kampala Convention). URL: <https://au.int/en/treaties/african-union-convention-protection-and-assistance-internally-displaced-persons-africa> (accessed 10 August 2022).
- Aristarkhova I. Hospitality and the Maternal. *Hypatia*. 2012. Volume 27, Issue 1. P. 163–181. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1527-2001.2010.01147.x> (accessed 10 August 2022).
- Beyani C. Under the Radar: Internally Displaced Persons in Non-Camp Settings. Washington D.C.: Brookings Institute 2013. URL: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/Under-the-radarIDPs-outside-of-camps-Oct-2013.pdf> (accessed 10 August 2022).
- Brun C. Hospitality: Becoming 'IDPs' and 'Hosts' in Protracted Displacement. *Journal of Refugee Studies*. 2010. Volume 23, Issue 3. P. 337–355.
- Caron C. Hosting the Displaced-And Being Hosted. *Forced Migration Review*. 2017. Issue 55. P. 56–58.
- Comprehensive study prepared by Mr. Francis M. Deng, Representative of the Secretary-General on the human rights issues related to internally displaced persons, pursuant to Commission on Human Rights resolution 1992/73. URL: <https://www.refworld.org/pdfid/45377b620.pdf> (accessed 10 August 2022).
- Mooney E. An IDP no more? Exploring the issue of when displacement ends. Discussion paper for the brainstorming session on 'When Internal Displacement Ends'. Brookings-CUNY. Project on Internal Displacement and Institute for the Study of Forced Migration, Georgetown University, Washington D.C.: 22 April 2002. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2012/04/ends_background_paper.pdf (accessed 10 August 2022).
- Mooney E. The Concept of Internal Displacement and the Case for Internally Displaced Persons as a Category of Concern. *Refugee Survey Quarterly*. 2005. Volume 24, Issue 3. P. 9–26. DOI: 10.1093/rsq/hdi049.
- Sirriyeh A. Hosting strangers: hospitality and family practices in fostering unaccompanied refugee young people. *Child & Family Social Work*. 2013. Volume 18, Issue 1. P. 5–14. URL: <https://doi.org/10.1111/cfs.12044> [accessed 10 August 2022].
- UNCHR. Report of the Representative of the Secretary-General on Internally Displaced Persons: Guiding Principles on Internal Displacement. UN doc. E/CN.4/1998/53/Add.2: 1998. URL: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-internally-displaced-persons/international-standards> (accessed 10 August 2022).
- Woodhouse T. Humanitarian intervention in contemporary conflict. Cambridge: Polity Press 1998. P. 70–85.